Упражнение 16-17

Атанас Груев

25.11.2019 и 26.11.2019

1 Кратка теория

1.1 Формула на Тейлър-Пеано

Нека функцията f е дефинирана и n пъти диференцируема в околност на точката a. В сила е формулата на Тейлър c остатъчен член във формата на Пеано:

$$f(x) = f(a) + \frac{f'(a)}{1!}(x-a) + \frac{f''(a)}{2!}(x-a)^2 + \dots + \frac{f^{(n)}(a)}{n!}(x-a)^n + o((x-a)^n)$$

при $x \to a$. Тук $o((x-a)^n)$ е остатъчният член във вид на Пеано - т.нар. "о-малко" 1. Поточно, в сила е следната зависимост:

$$\lim_{x \to a} \frac{f(x)}{g(x)} = 0 \Longrightarrow f(x) = o(g(x))(x \to a)$$

1.2 Формули на Маклорен

Ако във формулата на Тейлър с остатъчен член във вида на Пеано изберем a=0, то получаваме формула на Маклорен. Формулите на Маклорен за основните елементарни функции, които ще се налага да ползваме често, са следните:

$$e^{x} = 1 + \frac{x}{1!} + \frac{x^{2}}{2!} + \dots + \frac{x^{n}}{n!} + o(x^{n}) = \sum_{k=0}^{n} \frac{x^{k}}{k!} + o(x^{n})$$

$$\cos x = 1 - \frac{x^{2}}{2!} + \frac{x^{4}}{4!} + \dots + \frac{(-1)^{n} x^{2n}}{(2n)!} + o(x^{2n+1}) = \sum_{k=0}^{n} \frac{(-1)^{k} x^{2k}}{(2k)!} + o(x^{2n+1})$$

$$\sin x = \frac{x}{1!} - \frac{x^{3}}{3!} + \frac{x^{5}}{5!} + \dots + \frac{(-1)^{n} x^{2n+1}}{(2n+1)!} + o(x^{2n+2}) = \sum_{k=0}^{n} \frac{(-1)^{k} x^{2k+1}}{(2k+1)!} + o(x^{2n+2})$$

$$\ln (1+x) = x - \frac{x^{2}}{2} + \frac{x^{3}}{3} + \dots + \frac{x^{n}}{n} + o(x^{n}) = \sum_{k=1}^{n} \frac{(-1)^{k-1} x^{k}}{k} + o(x^{n})$$

$$(1+x)^{\alpha} = {\alpha \choose 0} + {\alpha \choose 1} x + {\alpha \choose 2} x^{2} + \dots + {\alpha \choose n} x^{n} + o(x^{n}) = \sum_{k=0}^{n} {\alpha \choose k} x^{k} + o(x^{n})$$

 $^{^{1}}$ Уводните бележки в Глава 2, Параграф 2 ("Намиране на граници на функции") от Ръководството дават добра представа за някои свойства на "о-малко".

Като следствие от Маклореновата формула за $\ln(1+x)$ се получават следните две формули. Първата е резултат от диференциране, а във втората x заменяме с -x:

$$\frac{1}{1+x} = 1 - x + x^2 - x^3 + \dots + (-1)^n x^n + o(x^n) = \sum_{k=0}^n (-1)^k x^k + o(x^n)$$

$$\frac{1}{1-x} = 1 + x + x^2 + x^3 + \dots + x^n + o(x^n) = \sum_{k=0}^{n} x^k + o(x^n)$$

1.3 Важни понятия

Тук ще дадем кратка информация за някои обозначения, които се срещат в задачите и облекчават тяхното решаване.

1. Главна част - казваме, че f(x) се държи в околност на т. a като функцията $c(x-a)^n$ и записваме $f(x) \sim c(x-a)^n$ ($x \to a$), ако е изпълнено:

$$\lim_{x \to a} \frac{f(x)}{c(x-a)^n} = 1$$

Конкретни примери са:

$$\sin x \sim x (x \to 0)$$
  $\cos x \sim 1 (x \to 0)$ $e^x \sim 1 (x \to 0)$ $\ln (1+x) \sim x (x \to 0)$

Ако $f(x) \sim c(x-a)^n (x \to a)$, то главна част на f(x) е $c(x-a)^n$. Ако $f(x) \sim cx^n (x \to \infty)$, то главна част на f(x) е cx^n .

2. По време на упражнения е показано как да се развият по Маклорен функциите $\operatorname{tg} x$ и $\operatorname{arctg} x$. Да припомним:

$$tg x = x + \frac{x^3}{3} + \frac{2x^5}{15} + o(x^5)$$

$$\arctan x = x - \frac{x^3}{3} + \frac{x^5}{5} + o(x^5)$$

3. Досега знаем за биномните коефициенти, че:

$$\binom{n}{k} = \frac{n!}{k! (n-k)!} = \frac{n (n-1) \dots (n-k+1)}{k!},$$

където $n, k \in \mathbb{Z}$. Тази дефиниция на биномен коефициент може да се разшири до произволно реално n. По-точно, отсега нататък под биномен коефициент ще разбираме биномната функция, която дефинираме:

$$\binom{n}{k} = \begin{cases} \frac{n(n-1)\dots(n-k+1)}{k!}, & \text{ако } k > 0\\ 1, & \text{ако } k = 0 \end{cases}$$

2 Задачи

Основните задачи могат да бъдат намерени в Ръководството, Параграф 12. Тук ще разпишем някои задачи оттам, както и задачи от руските ръководства (Демидович, Ляшко). Накрая ще бъде даден пример за подходяща контролна задача.

• Демидович - зад. 1399, - да се намери границата:

$$\lim_{x \to 0} \frac{e^x \sin x - x (1+x)}{x^3}$$

Развиваме e^x и $\sin x$. Тъй като в знаменател седи x^3 , достатъчно е да развием до $o\left(x^3\right)$.

$$\lim_{x \to 0} \frac{e^x \sin x - x \left(1 + x\right)}{r^3} = \lim_{x \to 0} \frac{\left(1 + x + \frac{x^2}{2} + \frac{x^3}{6} + o\left(x^3\right)\right) \left(x - \frac{x^3}{6} + o\left(x^3\right)\right) - x - x^2}{r^3}$$

Сега си мислим за разкриване на скобите по познатия ни начин - умножение "всяко с всяко". Единствената особеност е, че така ще получим едночлени на x от степен, по-голяма от 3 - те не се записват явно, защото $o\left(x^3\right)$ ги съдържда.

$$\lim_{x \to 0} \frac{x + x^2 + \frac{x^3}{2} + \left[\frac{x^4}{6}\right] - \frac{x^3}{6} - \left[\frac{x^4}{6}\right] - \left[\frac{x^5}{12}\right] - \left[\frac{x^6}{36}\right] + o\left(x^3\right) - x - x^2}{x^3}$$

Оградените едночлени формално не се записват - това тук беше направено с обяснителна цел. По-точно, всички тези изрази са част от "о-малко" и не се пишат, защото са от степен по-голяма от 3. Следователно горната граница е еквивалентна на:

$$\lim_{x \to 0} \frac{x + x^2 + \frac{x^3}{3} + o\left(x^3\right) - x - x^2}{x^3} = \lim_{x \to 0} \frac{\frac{x^3}{3} + o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{x^3}{x^3} + \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{1}{3} \lim_{x \to 0} \frac{o\left(x^3\right)}{x^3} = \frac{o\left(x^3\right)}{x^$$

Това е търсената граница.

• Демидович - зад. 1406.1 - намерете границата:

$$\lim_{x \to 0} \frac{\sin(\sin x) - x\sqrt[3]{1 - x^2}}{x^5}$$

Тук ще използваме, че биномният коефициент има смисъл за всяко реално положително α . Конкретно, изпълнено е, че:

$$\begin{pmatrix} \alpha \\ 0 \end{pmatrix} = 1 \ \forall \alpha \in \mathbb{R}^+ \quad \text{ и } \quad \begin{pmatrix} \alpha \\ 1 \end{pmatrix} = \alpha \ \forall \alpha \in \mathbb{R}^+ \quad \text{ и } \quad \begin{pmatrix} \alpha \\ 2 \end{pmatrix} = \frac{\alpha \left(\alpha - 1\right)}{2} \ \forall \alpha \in \mathbb{R}^+$$

Следователно нашата граница е:

$$\lim_{x \to 0} \frac{\sin\left(\sin x\right) - x\sqrt[3]{1 - x^2}}{x^5} = \lim_{x \to 0} \frac{\sin x - \frac{\sin^3 x}{3!} + \frac{\sin^5 x}{5!} + o\left(\sin^5 x\right) - x\left(1 + \left(-x^2\right)\right)^{\frac{1}{3}}}{x^5}$$

Както имаме право да развием $\sin x$, така имаме право да развием и $\sin (\sin x)$ при $x \to 0$. От друга страна, понеже $\sin x = x + o(x)$, то $o(\sin^5 x) = o(x^5)$ (с други думи, тъй като $\sin x \sim x$, то и $o(\sin^5 x) = o(x^5)$). Тези съображения ни дават:

$$\lim_{x \to 0} \frac{\sin x - \frac{\sin^3 x}{3!} + \frac{\sin^5 x}{5!} + o\left(x^3\right) - x\left(1 - \frac{x^2}{3} + \frac{\frac{1}{3}\left(-\frac{2}{3}\right)x^4}{2} + o\left(x^4\right)\right)}{x^5}$$

Второто развитие дойде от казаното за биномните коефициенти и развитието на $(1+t)^{\alpha}$, където $t=-x^2$ и $\alpha=\frac{1}{3}$. Вече сме готови да развием синусите и да пресметнем границата:

$$\lim_{x \to 0} \frac{\left(x - \frac{x^3}{6} + \frac{x^5}{5!} + o\left(x^5\right)\right) - \frac{1}{6}\left(x + \frac{x^3}{3!} + o\left(x^3\right)\right)^3 + \frac{1}{120}\left(x + o\left(x\right)\right)^5 - x + \frac{x^3}{3} + \frac{x^5}{9} + o\left(x^5\right)}{x^5} = \\
= \lim_{x \to 0} \frac{\cancel{x} - \frac{\cancel{x}^3}{6} + \frac{x^5}{5!} - \cancel{x}^3 + \frac{x^5}{12} + \frac{x^5}{120} - \cancel{x} + \frac{x^3}{3} + \frac{x^5}{9} + o\left(x^5\right)}{x^5} = \\
= \lim_{x \to 0} \frac{\frac{6x^5}{360} + \frac{30x^5}{360} + \frac{40x^5}{360} + o\left(x^5\right)}{x^5} = \lim_{x \to 0} \frac{76x^5 + o\left(x^5\right)}{360x^5} = \lim_{x \to 0} \left(\frac{19}{90} + \frac{1}{360} \cdot \frac{o\left(x^5\right)}{x^5}\right) = \frac{19}{90}$$

• Учебник на Кудрявцев - задача:

$$\lim_{x \to 0} \frac{4\sqrt[4]{1 - x^2} - 4e^{x^3} + \ln(1 + x^2)}{\arctan x - \sin x}$$

Първата ни грижа е с каква точност да развием функциите. Забележете, че понеже $\sin x \sim x$ и $\arctan x \sim x$, необходимо е нещо повече. Тъй като коефициентите в двете развития се различават пред x^3 , значи е добра идея да развием до $o\left(x^3\right)$. Постъпваме така и с функциите в числителя. Съобразете например, че $\ln\left(1+x^2\right)=x^2-\frac{x^4}{2}+o\left(x^4\right)=x^2+o\left(x^3\right)$. Като разсъждаваме до $o\left(x^3\right)$, получаваме:

$$\lim_{x \to 0} \frac{4\left(1 + \left(-x^2\right)\right)^{\frac{1}{4}} - 4\left(1 + x^3 + o\left(x^3\right)\right) + \left(x^2 + \left(x^3\right)\right)}{\left(x - \frac{x^3}{3} + o\left(x^3\right)\right) - \left(x - \frac{x^3}{6} + o\left(x^3\right)\right)} =$$

$$= \lim_{x \to 0} \frac{4\left(1 - \frac{x^2}{4} + o\left(x^3\right)\right) - 4 - 4x^3 + x^2 + o\left(x^3\right)}{-\frac{x^3}{6} + o\left(x^3\right)} =$$

$$= \lim_{x \to 0} \frac{4 - x^2 - 4 - 4x^3 + x^2 + o\left(x^3\right)}{-\frac{x^3}{6} + o\left(x^3\right)} = \lim_{x \to 0} \frac{-4x^3 + o\left(x^3\right)}{-\frac{x^3}{6} + o\left(x^3\right)} = \lim_{x \to 0} \frac{-4 + \frac{o\left(x^3\right)}{x^3}}{-\frac{1}{6} + \frac{o\left(x^3\right)}{x^3}} = 24$$

Търсената граница е 24.

Следващите няколко примера са отново оттам - помислете самостоятелно:

Да се намери границата:

$$\lim_{x \to 0} \frac{\ln\left(1 + x + x^2\right) + \ln\left(1 - x - x^2\right)}{x\sin x}$$

– Да се намери границата:

$$\lim_{x \to 0} \frac{\cos(\sin x) - \cos x}{x^4}$$

– Да се намери границата:

$$\lim_{x \to 0} \frac{\cos(xe^x) - \cos(xe^{-x}) + 2x^3}{x^5}$$

• Ръководство - зад. 12.1, подточка у) - намерете границата:

$$\lim_{x \to \infty} \left(\sqrt{x^2 + x} + \sqrt{x^2 - x} - 2x \right)$$

Не можем директно да приложим знанията си за Маклореново развитие, тъй като нямаме функция от изброените по-горе, а и $x \to \infty$. Решението е да изнесем x пред скоби, като това ни дава възможност да развием израза в скобите:

$$\lim_{x \to \infty} \left(\sqrt{x^2 + x} + \sqrt{x^2 - x} - 2x \right) = \lim_{x \to \infty} x \left(\sqrt{1 + \frac{1}{x}} + \sqrt{1 - \frac{1}{x}} - 2 \right) =$$

$$= \lim_{x \to \infty} x \left(\left(1 + \frac{1}{x} \right)^{\frac{1}{2}} + \left(1 - \frac{1}{x} \right)^{\frac{1}{2}} - 2 \right) \stackrel{t := \frac{1}{x}}{\Rightarrow} \lim_{t \to 0} \frac{1}{t} \left((1 + t)^{\frac{1}{2}} + (1 - t)^{\frac{1}{2}} - 2 \right) =$$

$$= \lim_{t \to 0} \frac{1}{t} \left(1 + \frac{t}{2} + \left(\frac{1}{2} \right) t^2 + 1 - \frac{t}{2} + \left(\frac{1}{2} \right) t^2 - 2 + o(t^2) \right) =$$

$$= \lim_{t \to 0} \frac{1}{t} \left(2 \left(\frac{1}{2} \right) t^2 + o(t^2) \right) = \lim_{t \to 0} \frac{1}{t} \left(2 \cdot \frac{\frac{1}{2} \cdot \left(-\frac{1}{2} \right)}{2} t^2 + o(t^2) \right) =$$

$$\lim_{t \to 0} \frac{1}{t} \left(-\frac{1}{4} t^2 + o(t^2) \right) = \lim_{t \to 0} \left(-\frac{1}{4} t + \frac{o(t^2)}{t} \right) = 0 + 0 = 0$$

Тук използвахме дефиницията на биномната функция. Крайният отговор е 0.

• Ръководство - зад. 12.3, подточка д) - да се покаже, че при $x \to 0$:

Главната част на
$$\left(\cot x - \frac{1}{x}\right)$$
 е $\left(\frac{x}{3}\right)$

Задачата ще решим, като проверим, че $\cot x = \frac{1}{x} - \frac{x}{3} + o(x)$. Това означава да пресметнем следните граници (последната проверете самостоятелно):

$$(*)\lim_{x\to 0} \frac{\cot g x}{\left(\frac{1}{x}\right)} \stackrel{L}{=} \lim_{x\to 0} \frac{\left(-\frac{1}{\sin^2 x}\right)}{\left(-\frac{1}{x^2}\right)} = \lim_{x\to 0} \frac{x^2}{\sin^2 x} = 1 \Longrightarrow \cot g x \sim \frac{1}{x}$$

$$(**)\lim_{x\to 0} \frac{\cot g x - \frac{1}{x}}{\left(\frac{x}{3}\right)} = 3\lim_{x\to 0} \frac{x \cos x - \sin x}{x^2 \sin x} \stackrel{L}{=} 3\lim_{x\to 0} \frac{\cos x - x \sin x - \cos x}{2x \sin x + x^2 \cos x} =$$

$$= 3\lim_{x\to 0} \frac{-\sin x}{2 \sin x + x \cos x} \stackrel{L}{=} 3\lim_{x\to 0} \frac{-\cos x}{2 \cos x + \cos x - x \sin x} = -1 \Longrightarrow \cot g x \sim \frac{1}{x} - \frac{x}{3}$$

$$(***)\lim_{x\to 0} \frac{\cot g x - \frac{1}{x} + \frac{x}{3}}{x} = 0 \Longrightarrow \cot g x = \frac{1}{x} - \frac{x}{3} + o(x)$$

• Ръководство - зад. 12.6, подточка б) - да се намерят константите A,B, за които при $x \to 0$ е изпълнено равенството:

$$tg x = \frac{x + Ax^3}{1 + Bx^2} + o(x^6)$$

Първата стъпка е да се освободим от знаменателите. Това става по следния начин:

$$\frac{\sin x}{\cos x} = \frac{x + Ax^3}{1 + Bx^2} + o\left(x^6\right) \iff \sin x\left(1 + Bx^2\right) = \cos x\left(x + Ax^3\right) + o\left(x^6\right)$$

На практика умножаваме на кръст. Сега развиваме $\sin x$ и $\cos x$ и сравняваме коефициентите пред съответните степени на x (т.нар. метод на неопределените коефициенти):

$$\left(x - \frac{x^3}{6} + \frac{x^5}{120} + o\left(x^6\right)\right) \left(1 + Bx^2\right) = \left(1 - \frac{x^2}{2} + \frac{x^4}{24} - \frac{x^6}{720} + o\left(x^6\right)\right) \left(x + Ax^3\right) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x + Bx^3 - \frac{x^3}{6} - \frac{Bx^5}{6} + \frac{x^5}{120} + o\left(x^6\right) = x + Ax^3 - \frac{x^3}{2} - \frac{Ax^5}{2} + \frac{x^5}{24} + o\left(x^6\right) \Rightarrow$$

$$\Rightarrow x + \left(B - \frac{1}{6}\right)x^3 + \left(\frac{1}{120} - \frac{B}{6}\right)x^5 + o\left(x^6\right) =$$

$$= x + \left(A - \frac{1}{2}\right)x^3 + \left(\frac{1}{24} - \frac{A}{5}\right)x^5 + o\left(x^6\right)$$

Получаваме системата:

$$\left. egin{aligned} B - rac{1}{6} &= A - rac{1}{2} \\ rac{1}{120} - rac{B}{6} &= rac{1}{24} - rac{A}{5} \end{aligned}
ight\} \Rightarrow A = -rac{1}{15}$$
 и $B = -rac{2}{5}$

• Сборник на Кудрявцев, Глава 4 ("Применение производных к исследованию функций"), Параграф 18 ("Формула Тейлора"), зад. 4, подточка 6) - да се развие по Маклорен до $o(x^n)$:

$$f\left(x\right) = \frac{3x - 1}{x^2 + x - 6}$$

Едно класическо приложение на метода на неопределените коефициенти е за представяне на рационални функции със "сложен" знаменател като сбор от рационални функции с "прости" знаменатели. С други думи, ако знаменателят на рационална функция се явява произведение от линейни и квадратни множители, да запишем същата функция като сбор на дроби със знаменатели точно тези линейни и квадратни множители. В конкретния случай:

$$\frac{3x-1}{x^2+x-6} = \frac{3x-1}{(x-2)(x+3)} = \frac{A}{x-2} + \frac{B}{x+3} = \frac{A(x+3) + B(x-2)}{x^2+x-6}$$

Неизвестните A, B намираме чрез привеждане под общ знаменател и приравняването на коефициентите пред съответните степени на x. Сега имаме:

$$\frac{A(x+3) + B(x-2)}{x^2 + x - 6} = \frac{(A+B)x + 3A - 2B}{x^2 + x - 6} \Rightarrow \begin{cases} A+B=3\\ 3A - 2B = -1 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} A = 1\\ B = 2 \end{cases}$$

Следователно f(x) се представя като:

$$f(x) = \frac{1}{x-2} + \frac{2}{x+3} = \frac{1}{(-2)\left(1 - \frac{x}{2}\right)} + \frac{2}{3\left(1 + \frac{x}{3}\right)} =$$

$$= -\frac{1}{2} \sum_{k=0}^{n} \left(\frac{x}{2}\right)^k + \frac{2}{3} \sum_{l=0}^{n} (-1)^l \left(\frac{x}{3}\right)^l + o(x^n) =$$

$$= \sum_{k=0}^{n} \left(-2^{-(k+1)} + 2(-1)^k 3^{-(k+1)}\right) x^k + o(x^n)$$

Тук използвахме формулите на Маклорен, получени след диференциране на двете страни за $\ln{(1+x)}$, съответно при $-\frac{x}{2}$ и $\frac{x}{3}$.

• Сборник на Кудрявцев, зад. 4, подточка 9) - да се развие по Маклорен до $o(x^n)$ функцията:

$$f(x) = \frac{3x^2 + 5x - 5}{x^2 + x - 2} = \frac{P(x)}{Q(x)}$$

Преди всичко забелязваме, че $P\left(x\right)$ (изразът в числител) е от степен, равна на степента на $Q\left(x\right)$ (изразът в знаменател). Можем да разделим полиномите, което впоследствие ще опрости крайния вид на развитието по Маклорен. И така, делим $P\left(x\right)$ на $Q\left(x\right)$:

Най-горе се намира частното, което в случая е 3, а най-долу е записан остатъкът при делене - 2x + 1. Получихме, че можем да работим със следното представяне на f(x):

$$f(x) = 3 + \frac{2x+1}{(x-1)(x+2)} = 3 + \frac{A}{x-1} + \frac{B}{x+2} = 3 + \frac{A(x+2) + B(x-1)}{x^2 + x - 2}$$

Действаме с метода на неопределените коефициенти:

$$3 + \frac{A(x+2) + B(x-1)}{x^2 + x - 2} = 3 + \frac{(A+B)x + 2A - B}{x^2 + x - 2} \Rightarrow \begin{cases} A + B = 2\\ 2A - B = 1 \end{cases}$$

Решението на системата е A=1, B=1. Използваме същата стратегия като в предходната задача:

$$f(x) = 3 + \frac{1}{x-1} + \frac{1}{x+2} = 3 - \frac{1}{1-x} + \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{1+\frac{x}{2}} =$$

$$= 3 - \sum_{k=0}^{n} x^k + \frac{1}{2} \sum_{l=0}^{n} (-1)^k \left(\frac{x}{2}\right)^l + o(x^n) = 3 - \left(1 + \sum_{k=1}^{n} x^k\right) + \left(\frac{1}{2} + \sum_{l=1}^{n} (-1)^l \left(\frac{x}{2}\right)^l\right)$$

$$= \frac{5}{2} + \sum_{k=1}^{n} \left((-1)^k 2^{-(k+1)} - 1\right) x^k + o(x^n)$$

• Задача от Контролна Работа по ДИС 1 (2017 г.) - развийте в ред на Маклорен с точност $o(x^4)$ функцията:

$$f\left(x\right) = \frac{x}{\arcsin x}$$

Потърсете решение чрез развитие на $\arcsin x$ и делене, като тук подреждаме степените във възходящ ред. Възможен е и следният подход:

$$\arcsin(0) = 0$$

$$\arcsin'(x) = \frac{1}{\sqrt{1 - x^2}} \Rightarrow \arcsin'(x) = 1$$

$$\arcsin''(x) = \frac{x}{\sqrt{(1 - x^2)^3}} \Rightarrow \arcsin''(0) = 0$$

$$\arcsin'''(x) = \frac{2x^2 + 1}{\sqrt{(1 - x^2)^5}} \Rightarrow \arcsin'''(0) = 1$$

$$\arcsin^{(4)}(x) = \frac{3x(2x^2 + 3)}{\sqrt{(1 - x^2)^7}} \Rightarrow \arcsin^{(4)}(0) = 0$$

$$\arcsin^{(5)}(x) = \frac{24x^4 + 72x^2 + 9}{\sqrt{(1 - x^2)^9}} \Rightarrow \arcsin^{(5)}(0) = 9$$

Пресмятаме по формулата на Тейлър:

$$\arcsin\left(x\right) = \frac{0}{0!} + \frac{1}{1!}x + \frac{0}{2!}x^2 + \frac{1}{3!}x^3 + \frac{0}{4!}x^4 + \frac{9}{5!}x^5 + o\left(x^5\right) = x + \frac{x^3}{6} + \frac{3x^5}{40} + o\left(x^5\right)$$

Следователно:

$$f\left(x\right) = \frac{x}{\arcsin x} = \frac{x}{x + \frac{x^{3}}{6} + \frac{x^{5}}{40} + o\left(x^{5}\right)} = \frac{1}{1 + \frac{x^{2}}{6} + \frac{3x^{4}}{40} + o\left(x^{4}\right)} = \frac{1}{1 + y},$$

където $y \coloneqq \frac{x^2}{6} + \frac{3x^4}{40} + o\left(x^4\right)$. Развиваме по познатата формула на Маклорен:

$$\frac{1}{1+y} = 1 - y + y^2 + o(y^2) = 1 - \left(\frac{x^2}{6} + \frac{3x^4}{40} + o(x^4)\right) + \left(\frac{x^2}{6} + \frac{3x^4}{40} + o(x^4)\right)^2 =$$

$$= 1 - \frac{x^2}{6} - \frac{3x^4}{40} + \frac{x^2}{6} \cdot \frac{x^2}{6} + o(x^4) = 1 - \frac{x^2}{6} - \frac{17x^4}{360} + o(x^4)$$

Забележка: Можем да намерим развитието до $o\left(x^{5}\right)$ чрез следното оригинално съображение - търсим неизвестните коефициенти в:

$$\arcsin x = x + Ax^3 + Bx^5 + o(x^5)$$

Ползваме, че $\sin(\arcsin x) = x$, т.е. можем да заместим:

$$\sin(x + Ax^3 + Bx^5 + o(x^5)) = x + o(x^5)$$

Сега остава само да развием синуса, така че да е изпълнено:

$$\sin(x + Ax^3 + Bx^5 + o(x^5)) = x + o(x^5)$$

Наистина, имаме:

$$\sin(x + Ax^3 + Bx^5 + o(x^5)) = (x + Ax^3 + Bx^5 + o(x^5)) - \frac{1}{6}(x + Ax^3 + Bx^5 + o(x^5))^3 + \frac{1}{120}(x + Ax^3 + Bx^5 + o(x^5))^5 =$$

$$= x + Ax^{3} + Bx^{5} - \frac{1}{6} (x^{3} + 3Ax^{5} + o(x^{5})) + \frac{1}{120} (x^{5} + o(x^{5})) =$$

$$= x + \left(A - \frac{1}{6}\right) x^{3} + \left(B - \frac{1}{2}A + \frac{1}{120}\right) x^{5} = x + o(x^{5})$$

Помним, че трябва да получим x, т.е. трябва да изберем A, B такива, че да нулират коефициентите пред x^3 и x^5 . От горния запис лесно се вижда, че това налага:

$$A - \frac{1}{6} = 0 \Rightarrow A = \frac{1}{6}$$

$$B - \frac{1}{12} + \frac{1}{120} = 0 \Rightarrow B = \frac{3}{40}$$

$$\implies \arcsin x = x + \frac{1}{6}x^3 + \frac{3}{40}x^5 + o(x^5)$$

Това спестява пресмятането на производните до 5-ти ред включително.